

Týždeň od 20. do 26. júla

EGYPTSKÉ RANY

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

2Moj 7,8–10,29; 4Moj 33,4; Rim 1,24–32; Ž 104,27.28; Iz 28,2.12–17; Iz 44,9.10.12–17

ÚVODNÝ TEXT

Faraónovo srdce zostávalo naďalej zatvrdnuté a Izraelitov neprepustil, ako to predpovedal Hospodin prostredníctvom Mojžiša. (2Moj 9,35)

Farmár sa snažil prinútiť svojho osla, aby sa pohol. Zviera však zanovito stálo. Farmár teda vzal palicu a tresol ho. Znova sa prihovril oslíkovi, ktorý sa potom dal do pohybu.

Keď sa farmára spýtali, ako to funguje, odpovedal: „Nuž, najprv musíte upútať oslíkovu pozornosť.“

Skúsme chvíľu nemyslieť na kruté zaobchádzanie so zvieratami. Zdôraznime v tejto súvislosti niečo, čo sa odohralo v kontexte vyjdenia Hebrejov z Egypta. Mojžiš dostal pokyn vyviešť ľud. Ide preto k faraónovi so známymi Božími slovami: *šalach et ami*, teda: „Prepusť môj ľud!“

Faraón však odmietal Boží ľud prepustiť. Písmo nikde výslovne nevysvetľuje, prečo sa faraón tak zdráhal aj napriek obavám, ktoré Egypťania z Hebrejov mali v prípade vojenského konfliktu (pozri 2Moj 1,10). Ako to býva v súvislosti s otroctvom najčastejšie, išlo najmä o ekonomické hľadisko. Hebreji predstavovali lacnú pracovnú silu, o ktorú faraón nechcel prísť. Dá sa teda predpokladať, že aj faraón bude potrebovať niečo, čo „upúta jeho pozornosť“, aby napokon zmenil názor.

OSNOVA LEKCIE

V tejto lekcii sa zameriame na prvú sériu egyptských rán, ktoré Boh poslal na Egypt ako odpoveď na faraónovo odmietnutie prepustiť Izrael. Uvidíme tiež, ako tieto rany konfrontovali egyptské božstvá a zjavovali Hospodinovu zvrchovanosť.

- 2Moj 7,8–15: Prvá konfrontácia: Áronova palica a palice čarodejníkov (nedeľa)
- 2Moj 7,3.13.14.22: Kto zatvrdil faraónovo srdce? (pondelok)
- 2Moj 7,19–8,19: Prvé tri rany a ich vplyv na egyptských bohov (utorok)
- 2Moj 8,17–9,12: Ďalšie pohromy a sloboda odmietnuť Boha (streda)
- 2Moj 9,22–10,29: Krupobitie, kobylky, tma a faraónov vzdor (štvrtok)

BOH VERZUS BOHOVIA

⁸Hospodin povedal Mojžišovi a Áronovi: ⁹„Keď vás faraón vyzve: ‚Preukážte sa nejakým zázrakom!‘ – povieš Áronovi: ‚Vezmi si palicu a hod' ju pred faraóna!‘ A ona sa premení na veľkého hada.“ ¹⁰Mojžiš a Áron predstúpili pred faraóna a urobili tak, ako im prikázal Hospodin. Áron hodil palicu pred faraóna a pred jeho služobníkov a tá sa premenila na veľkého hada. ¹¹Faraón zavola mudrcov a čarodejníkov a egyptskí veštcí urobili svojimi čarami to isté. ¹²Každý z nich hodil svoju palicu a tie sa premenili na veľké hady; no Áronova palica pohltila ich palice. ¹³Faraónovo srdce sa zatvrdilo a neposlúchol ich, ako predpovedal Hospodin. (2Moj 7,8–13)

Prečítaj si 2Moj 7,8–15. Aké ponaučenie sa nachádza v prvej konfrontácii medzi Bohom Hebrejov a bohmi Egypta?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Nadchádzajúce strety sa mali odohrať medzi živým Bohom a egyptskými „bohmi“. V tejto súvislosti je dôležité spomenúť, že samotný faraón sa považoval za jedného z týchto bohov. Hospodin nebojoval proti Egyptanom, dokonca ani proti Egyptu ako takému, ale proti božstvám Egypta. Egyptania uctievali viac ako tisícpäťsto rôznych božstiev. Biblický text je v tomto kontexte jednoznačný: „Nad všetkými egyptskými bohmi vykonám súd. Ja som Hospodin.“ (2Moj 12,12) Táto myšlienka sa opakuje v súvislosti so správou o ceste Izraela z Egypta: „Hospodin tým vykonal súd nad ich bohmi.“ (4Moj 33,4)

Tento súd nad egyptskými bohmi môžeme dobre vidieť pri zázraku, keď sa palica premenila na hada (2Moj 7,9–12). V Egypte existovala bohyňa Vadžet, ktorá bola najčastejšie zobrazovaná ako kobra. Táto bohyňa mala zvrchovanú moc na Dolnom Egyptom. V podobe kobry sa nachádza na všetkých vyobrazeniach faraónov (je osadená v ich čelenkách a korunách) a v mnohých vyobrazeniach rôznych bohov (často napríklad na hlave najvýznamnejšieho boha Re). V prípade faraónov išlo o znamenie moci, božstva, kráľovskej hodnosti a božskej autority. Vadžet symbolicky chrlila jed na nepriateľov faraóna. Egyptania tiež verili, že posvätný had voviedie faraóna do posmrtného života.

Keď sa z Áronovej palice stal had, ktorý napokon „pohltil“ všetky ostatné hady, išlo o prejav nadradenosti živého Boha nielen nad egyptským čarodejníctvom, ale aj nad egyptským božstvom. Znak faraónovej moci bol nielen podrobený, ale Áron a Mojžiš ho držali vo svojich rukách (2Moj 7,12.15). Táto prvá konfrontácia vyjadrovala Božiu moc a vládu nad Egyptom. Mojžiš ako Boží zástupca mal väčšiu autoritu a moc ako samotný „boh“ faraón.

Starovekí Egyptania zbožňovali a uctievali hadieho boha Nehebkaua („ten, kto spútava duchov“), ktorého považovali za posvätného. Podľa egyptskej mytológie mal tento hadí boh veľkú moc, pretože pohltil sedem kobier. Hospodin Egyptanom ukázal, že On, nie nejaký hadí boh, má zvrchovanú moc a autoritu. Po takej silnej konfrontácii určite okamžite pochopili posolstvo tejto udalosti.

- Ako môžeš dovoliť Hospodinovi, aby mal moc nad všetkými „bohmi“, ktorí sa snažia o nadvládu nad твоjim životom?

APLIKÁCIA

ZATVRDENÉ FARAÓNOVO SRDCE

³Ja však zatvrdím faraónovo srdce a v Egypte urobím mnoho svojich znamení a zázrakov. ... ¹³Faraónovo srdce sa zatvrdilo a neposlúchol ich, ako predpovedal Hospodin. ¹⁴Hospodin povedal Mojžišovi: „Faraónovo srdce je neoblomné. Nechce ľud prepustiť.“ ... ²²To isté však urobili aj egyptskí veľtci svojimi čarami. Faraónovo srdce sa zatvrdilo a neposlúchol ich, ako predpovedal Hospodin.“ (2Moj 7,3.13.14.22)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako rozumieš úvodným veršom (2Moj 7,3.13.14.22)? Kto vlastne zatvrdil faraónovo srdce?

Je to naozaj zaujímavé. Deväťkrát sa v 2. Mojžišovej hovorí, že faraónovo srdce zatvrdil Boh (2Moj 4,21; 7,3; 9,12; 10,1.20.27; 11,10 a 14,4.8; pozri aj Rim 9,17.18). Na deviatich iných miestach sa hovorí, že to bol faraón, kto zatvrdil svoje srdce (2Moj 7,13.14.22; 8,15.19.32 a 9,7.34.35).

Kto teda zatvrdil faraónovo srdce? Bol to Boh, alebo sám faraón?

Pozrime sa podrobnejšie na túto skutočnosť v súvislosti s desiatimi ranami. Je pozoruhodné, že pri každej z prvých piatich rán sa konštatuje, že to bol faraón, kto zatvrdil svoje srdce. Takto bol vlastne on sám pôvodcom zatvrdnutia svojho vlastného srdca. Od šiestej rany však biblický text uvádza, že to bol Boh, kto zatvrdil faraónovo srdce (2Moj 9,12). To teda znamená, že Boh posilnil alebo prehĺbil faraónovu vlastnú voľbu a jeho úmyselné konanie. Hospodin vykonal presne to, o čom hovoril Mojžišovi (2Moj 4,21).

Inými slovami, Boh zoslal rany, aby pomohol faraónovi činiť pokánie. To ho malo oslobodiť od temnoty a pomýlenosti jeho mysle. Boh nestvoril nové zlo vo faraónovom srdci. Hospodin len vydal faraóna napospas jeho vlastným hriechnym sklonom. Nechal ho bez Božej ochrannej milosti, a tak ho vydal napospas jeho vlastnej skazenosti (pozri Rim 1,24–32).

Faraón mal slobodnú vôľu – mohol sa rozhodnúť pre Boha alebo proti Bohu. On sa však rozhodol postaviť proti Bohu.

Poučenie je zrejmé. Dostali sme možnosť vybrať si medzi dobrom a zlom, spravodlivosťou a nespravodlivosťou, poslušnosťou a neposlušnosťou. Od Luciferu v nebi, cez Adama a Evu v Edene a faraóna v Egypte – až po nás dnes, kdekoľvek sa nachádzame –, volíme si buď život alebo smrť (5Moj 30,19).

Uvedme si malú analógiu. Predstav si slnečné lúče, ktoré dopadajú na maslo a hlinu. Maslo sa bude topiť, hlina tvrdnúť. Teplo slnka je v oboch prípadoch rovnaké, existujú však dve rôzne reakcie na teplo a dva rôzne výsledky. Účinok závisí od materiálu. V prípade faraóna možno povedať, že zatvrdnutie jeho srdca bolo dôsledkom jeho postoja k Bohu a Jeho vôli.

APLIKÁCIA

- **Ktoré dôležité rozhodnutia na teba čakajú v najbližšom čase? Čo môžeš urobiť preto, aby si sa rozhodol správne?**

PRVÉ TRI RANY

Potom Hospodin povedal Mojžišovi: „Povedz Áronovi: ‚Vezmi si palicu a vystri ruky nad egyptské vody, nad ich potoky, nílске kanály, jazerá a nad všetky vodné nádrže. Zmenia sa na krv. V celom Egypte, ešte aj v drevených a kamenných nádobách bude krv.“ (2Moj 7,19)

¹Hospodin povedal Mojžišovi: „Prikáž Áronovi: ‚Vystri ruku, v ktorej máš palicu, nad rieky, kanály i jazerá a prived' na Egypt žaby.“ ²Áron vystrel ruku nad egyptské vody a žaby povyliezali a pokryli Egypt. (2Moj 8,1,2)

Hospodin povedal Mojžišovi: „Prikáž Áronovi: ‚Vystri palicu, udri do prachu na zemi a v celom Egypte budú z neho komáre.“ (2Moj 8,12)

Desať egyptských rán nebolo namierených proti ľudu Egypta, ale proti jeho bohom. Každá rana zasiahla aspoň jedného z nich.

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Prečítaj si text 2Moj 7,14–8,15. Čo sa stalo pri týchto troch ranách?

Boh Mojžišovi oznámil, že komunikácia s faraónom sa bude javiť ako bezvýchodisková (2Moj 7,14). Hospodin sa však chcel zjaviť faraónovi aj celému Egyptu. Preto sa rozhodol komunikovať s nimi spôsobom, ktorému rozumeli. Tento spôsob Božieho zjavenia mal pomôcť aj Hebrejom, pretože sa mohli dozvedieť dôležité skutočnosti o svojom Bohu.

Prvá rana bola namierená proti Hapimu, bohu Nílu a záplav (2Moj 7,17–25). Život v Egypte bol úplne závislý od vody v rieke Níl. Kde bola voda, tam bol život. Voda bola zdrojom života, a tak si vymysleli svojho boha Hapiho a uctievali ho ako poskytovateľa života.

Samozrejme, len živý Boh je Zdrojom života, Stvoriteľom všetkého, vrátane vody a jedla (1Moj 1,1.2.20–22; Ž 104,27.28; Ž 136,25; Ján 11,25 a Ján 14,6). Premena vody na krv symbolizovala premenu života na smrť. Hapi nebol schopný ani priniesť, ani ochrániť život. Takú moc má len Hospodin.

Boh potom dáva faraónovi ďalšiu šancu. Tentoraz ide o priamu konfrontáciu s Heket (žena s hlavou žaby), ktorá bola bohyňou zrodu, života a úrody (2Moj 8,1–15). Namiesto života priniesol teraz Níl žaby, z ktorých mali Egypťania hrôzu, nemohli ich vystáť a hnusili sa im. Chceli sa ich zbaviť. Presný čas ukončenia tejto rany mal ukázať, že aj za touto ranou stojí Božia moc.

Tretia rana je opísaná najkratšie (2Moj 8,16–19). Druh hmyzu (hebr. *kinnim*) nie je úplne jasný (mohlo ísť nielen o komáre, ale aj o vši alebo dokonca kliešte). Táto rana bola namierená proti Gebovi, egyptskému bohu zeme. Z prachu zeme (ozvena biblického príbehu o stvorení) Boh vyviedol komáre, ktoré sa rozšírili po celej krajine. Keďže kúzelníci nedokázali zopakovať tento zázrak (iba Boh môže stvoriť život), vyhlásili: „To je Boží prst!“ (2Moj 8,15) Faraóna však ani tieto okolnosti neprivedli k rozhodnutiu prepustiť Izraelitov.

■ **Predstav si, aké zatvrdené muselo byť faraónovo srdce. Opakované odmietanie Božieho nabádania to len zhoršovalo. Čo sa každý z nás môže naučiť o opakovanom odmietaní Hospodinových pozvaní a výziev?**

APLIKÁCIA

MUCHY, MOR DOBYTKA A VREDY

Ak môj ľud neprepustíš, pošlem na teba, na tvojich služobníkov, na tvoj ľud i na tvoje domy muchy. Domy Egyptanov, ako aj pôda, na ktorej stoja, budú plné múch. (2Moj 8,17)

²**Ak sa budeš zdráhať prepustiť ho a budeš ho neustále zdržiavať, ³potom Hospodinova ruka veľmi ťažko v podobe moru doľahne na tvoj dobytok, čo je na poli, na kone, osly, ťavy, býky i na ovce.** (2Moj 9,2,3)

⁸**Hospodin povedal Mojžišovi a Áronovi: „Naberte si plné priehrstia sadzí z pece a nech ich Mojžiš pred očami faraóna rozhodí smerom k nebu. ⁹Po celom Egypte sa sadze rozletia ako jemný prášok a v celom Egypte sa na ľuďoch i na dobytku vyhodia pluzgierovité vredy.“** (2Moj 9,8,9)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text 2Moj 8,16–9,12. Čo učí táto biblická správa o tom, že nech sú prejavy Božej moci a slávy akokoľvek veľké, ľudstvo má stále slobodu odmietnuť Ho?

Už spomínaná bohyňa Wadžet (známa aj ako Uatchit) bola okrem iného bohyňou múch a vládkyňou močiarov. Boh Cheperer (patril medzi slnečné božstvá) bol zobrazený s hlavou hmyzu (lajniaka). Aj tieto božstvá Hospodin ovládol a porazil. V texte (2Moj 8,16–20) sa dozvedáme, že kým Egyptania trpeli, Hebreji boli pred touto ranou ochránení. A nielen to, nepostihli ich ani žiadne ďalšie rany.

Aj v tomto prípade išlo o Božiu snahu sprostredkovať faraónovi jasnú informáciu: „Ja, Hospodin, som uprostred krajiny.“ (2Moj 8,18)

Faraón musel začať vyjednávať. Tlak sa nepochybne stupňoval. Bol síce ochotný dovoliť, aby Izrael uctieval svojho Boha a obetoval Mu, ale mohlo sa tak stať iba v Egypte (2Moj 8,25). Jeho podmienky nebolo možné splniť, pretože zvieratá boli v Egypte považované za posvätné a ich obetovanie by malo za následok rozpútanie ďalšej nenávisti voči Hebrejom. A navyše, Boh mal s Izraelom iný plán.

Potom dopadla ďalšia rana, tentokrát na dobytok (2Moj 9,1–7). Hathor, egyptská bohyňa lásky a ochrany, bola zobrazovaná s hlavou kravy či ženy s kravskými rohmi. V starovekom Egypte bol veľmi obľúbený aj býčí boh Hapi (známy aj ako Apis, odlišný od už spomínaného boha Nílu). Keď teda Egyptanom pri piatej rane uhynul dobytok, znamenalo to porážku ďalších hlavných božstiev.

Šiesta rana (2Moj 9,8–12) spôsobila úplnú porážku Isis, bohyně lekárstva, mágie a múdrosti. Vidíme tiež porážku božstiev ako Sachmet (bohyňa vojny a epidémií) a Imhotep (boh lekárstva a liečenia). Ukázalo sa, že tieto božstvá nemali žiadnu moc ochrániť svojich vyznávačov. Je iróniou, že pri tejto rane sú zasiahnutí dokonca aj veľtci a zaklínači, takže nemali silu postaviť sa pred Mojžiša (symbol súdu). V porovnaní so Stvoriteľom neba a zeme boli úplne bezmocní.

Práve tu sa prvýkrát v súvislosti s desiatimi ranami objavuje výrok o tom, že „Hospodin... zatvrdil faraónovo srdce“. (2Moj 9,12) Tieto slová sa nám môžu zdať nejasné alebo dokonca máťúce. Keď však tento text vnímame v celom kontexte, potvrdzuje sa, že Hospodin nás nechá ťať následky nášho neustáleho odmietania Jeho volania.

APLIKÁCIA

- Faraónov problém nebol rozumový. Mal dostatok racionálnych dôkazov, aby urobil správne rozhodnutie. Problémom bolo jeho srdce. Čo sa z faraónovho zatvrdenia môžeš naučiť o dôležitosti chrániť svoje srdce (pozri aj Prísľ 4,23)?

KRUPOBITIE, KOBYLKY A TMA

Hospodin povedal Mojžišovi: „Vystri ruku k nebu. Na celý Egypt príde krupobitie, ktoré postihne ľudí, dobytok i všetko poľné rastlinstvo v krajine. (2Moj 9,22)

³Mojžiš a Áron odišli k faraónovi a povedali mu: „Toto hovorí Hospodin, Boh Hebrejov: „Dokedy sa budeš zdráhať pokoriť sa pred mnou? Prepust' môj ľud, aby mi slúžil! ⁴Ak sa budeš zdráhať prepustiť môj ľud, už zajtra pošlem na tvoje územie kobylky. (2Moj 10,3,4)

Hospodin povedal Mojžišovi: „Vystri ruku k nebu a na Egypt dolahne taká hustá tma, že sa bude dať nahmatat!“ (2Moj 10,21)

Prečítaj si text 2Moj 9,13–10,29. Aký vplyv mali spomenuté rany na faraónovo rozhodnutie? Zmenil svoj názor?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Nut bola egyptská bohyňa oblohy a nebies a často bola zobrazovaná ako vládkyňa toho, čo sa deje pod nehom a na zemi. Usir (Oziris) bol bohom vegetácie a plodnosti. V Biblii sa krupobitie často spája s Božím súdom (Iz 28,2,17; Ezech 13,11–13). Počas tejto rany však boli ochránení všetci, ktorí skryli svoj majetok pod strechu (2Moj 9,20,21). Skúška mala teraz dolahnúť na všetkých. Uveria Božiemu slovu a budú podľa toho konať, alebo posolstvo od Hospodina odmietnu?

Boh oznamuje, že jediný dôvod, prečo sa rozhodol nechať faraóna nažive, spočíva v tom, „aby sa po celej zemi rozprávalo o mojom mene“ (2Moj 9,16). Egyptský panovník síce priznáva, že zhršil, no neskôr svoj názor zmenil.

Egyptský boh búrky, vojny a neporiadku sa volal Sutech. Spolu s Isis boli považovaní za poľnohospodárske božstvá. Šu (doslova „sucho“) bol okrem iného bohom vzduchu a vetra. Boh Serapis zasa zosobňoval božský majetát, plodnosť, hojnosť, liečenie, smrť a posmrtný život. Ani jeden z egyptských bohov nemohol zastaviť Božie súdy (2Moj 10,4–20), pretože modly nie sú ničím (Iz 44,9.10.12–17).

Faraónovi služobníci na neho naliehali, aby Izrael prepustil. On však znovu odmietal. Ponúkol kompromis (2Moj 10,10,11), ktorý však Mojžiš oprávnené odmietol, pretože ženy a deti sú životne dôležitou a neoddeliteľnou súčasťou uctievania a spoločenstva viery.

Napokon sa dostávame k hlavnému staroegyptskému božstvu, ktorým bol boh slnka – Re (tiež Ra). Thovt bol považovaný nielen za srdce a jazyk boha Re, ale aj za boha mesiaca. Pri deviatej rane však ani jeden z nich nebol schopný zabezpečiť Egyptu svetlo. Faraón sa opäť pokúsil vyjednávať, no márne. Egypt zasiahlo trojdňové obdobie temnoty, ale tam, kde žili Izraeliti, bolo svetlo. Rozdelenie nemohlo byť veľkolepejšie.

Napriek utrpeniu a ranám, ktoré jeho národ utrpel, faraón bol odhodlaný vzdorovať a neustúpiť. Hoci nepoznáme jeho najhlbšie pohnútky, v určitom bode sa to zrejme zvrtno na otázku pýchy a vlastného ega. Faraón odmietal Izraelitov prepustiť. Nebral do úvahy mocné dôkazy. Nechcel vidieť záhubu, do ktorej sa rúti. Dokonca aj jeho služobníci vyhlásili: „Dokedy nás tento bude ohrozovať? Prepust' ten ľud, nech slúži Hospodinovi, svojmu Bohu! Neuvedomuješ si, že Egyptu hrozí zánik?“ (2Moj 10,7). Faraón sa odmietol podriaďiť Božej vôli a Hebrejov odísť nenechal.

Charakteristiku faraónovho počínania vystihujú slová z knihy Prísloví: „Skazu predchádza pýcha a pád predchádza namyslený duch.“ (Prís 16,18)

■ **Faraónova pýcha a tvrdohlavosť viedli k ničivým následkom pre neho a jeho ľud. Sú oblasti, v ktorých ti pýcha bráni úplne sa odovzdať do Božej vôle? Ako si môžeš pestovať srdce, ktoré je ochotné Bohu dôverovať a poslúchať Ho, aj keď to spochybňuje tvoje vlastné plány alebo túžby?**

APLIKÁCIA

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Na úsvite dejín* si prečítajte druhú časť kapitoly „Egyptské rany“ (PP 265–272; NÚD 126–130).

„Boh dovolil, aby jeho ľud na vlastnej koži znášal útlak a krutosť Egypťanov, aby ho nemohol oklamať zákerný vplyv modlárstva. Boh svojím zaobchádzaním s faraónom ukázal, ako nenávidí modloslužbu a do akej miery je odhodlaný trestať krutosť a útlak. ... Nebola potrebná nijaká nadprirodzená moc, aby sa vládcovo srdce zatvrdilo. Semeno vzdoru, ktoré zasial odmietnutím prvého divu, donieslo svoje plody. Každý prejav večnej moci, ktorý odmietol, ho ešte viac utvrdil v odpore.“ (PP 268; NÚD 128)

„Egypťania fanaticky uctievali slnko a mesiac. V tejto tajupľnej temnote boli teda pokorení nielen ľudia, ale aj ich božstvá. Nech už bola táto skúška akokoľvek strašná, sprevádzalo ju Božie zľutovanie a súcit. Boh poskytol ľuďom čas na rozmýšľanie a na pokánie skôr, než na nich zošle poslednú a najtvrdšiu ranu.“ (PP 272; NÚD 130)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Zamyslite sa viac nad otázkou, prečo sa faraón tak veľmi zatvrdil, že odmietal urobiť to, čo sa v konečnom dôsledku ukázalo ako jediné správne – nechať Izraelitov odísť. Ako sa to stane, že niekto úplne podľahne sebaklamu? Aké varovania by sme si z toho mali vziať pre seba? Ako môžeme predísť tomu, aby sme sa zatvrdili a urobili katastrofálne rozhodnutia, aj keď máme stále pred očami správne rozhodnutia a správnu cestu? Ktoré ďalšie biblické postavy urobili rovnakú chybu?
2. V určitej chvíli, uprostred všetkej skazy, ktorú faraón priviedol na svoju krajinu a ľud, vyhlásil: „Zase som zhrešil. Hospodin je spravodlivý, ja a môj ľud sme však bezbožní.“ (2Moj 9,27) Išlo o úžasné vyznanie hriechu. Čo môžeme povedať o jeho úprimnosti alebo trvalosti?